

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินคดีอาญานั้น แต่เดิมเป็นการดำเนินการเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นกรดำเนินการที่มุ่งประโยชน์แก่รัฐเพียงด้านเดียว ฉะนั้นในการดำเนินคดีอาญารัฐจึงมุ่งที่จะให้ใคร่ซึ่งความจริง โดยไม่คำนึงถึงสิ่งอื่นโดยเฉพะอย่างยิ่งไม่คอยจะคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหามากนัก หรือแทบจะไม่คำนึงถึงเลยก็ว่าได้ การดำเนินคดีอาญาในวิธีการดังกล่าวนี้ ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสภาพเป็นเพียงวัตถุแห่งการชักฟอกในคดี โดยองค์กรของรัฐจะเป็นผู้ดำเนินการไต่สวน เพื่อให้ได้ความจริง ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งถูกไต่สวนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐแทบจะไม่มีโอกาสเพียงพอที่จะแก้ขอหาหรือต่อสู้คดีได้ เพราะเขาจะถูกควบคุมตัวไว้ในระหว่างการไต่สวนเพื่อหาความจริง สำหรับวิธีการค้นหาความจริงก็จะมีวิธีการที่รุนแรงและกระหน่ำค้อนเนื้อตัวผู้ถูกกล่าวหา เป็นต้นว่าอาจจะใช้วิธีทรมานเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาให้การรับสารภาพ¹

เพื่อเป็นการขจัดข้อบกพร่องของการดำเนินคดีอาญาในระบบเดิม จึงเกิดแนวความคิดและวิวัฒนาการของการดำเนินคดีอาญาในแนวคิดใหม่ขึ้น โดยได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหามากขึ้น โดยได้มีการยอมรับกันว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ควรมีสภาพเป็นเพียงวัตถุแห่งการชักฟอกในคดีเท่านั้น แต่ผู้ถูกกล่าวหาควรจะมีสภาพอย่างบุคคลผู้รวมอยู่ในคดีที่มีสิทธิต่าง ๆ จนถึงกับเรียกว่าเป็นประชาชน มีใช่เป็นกรรมในคดีหรือวัตถุแห่งการชักฟอกในคดีอีกต่อไป พื้นฐานความคิดนี้เป็นพื้นฐานความคิดในเรื่องสิทธิมนุษยชน กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสมัยใหม่จึงเปลี่ยนแปลงเป็นการดำเนินการที่คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวม และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลควบคู่กันไป โดยยึดถือหลักการที่ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ถูกปฏิบัติเยี่ยงผู้กระทำผิดจนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด และในขณะเดียวกันเน้นวปฏิบัติของรัฐในการ

¹ คณิต ฃ นคร, "อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา", อัยการนิเทศ, เล่มที่ 38, ฉบับที่ 4, (2519), หน้า 396-397.

คำเนนคคืออาญา รัฐจะต้องให้หลักประกันแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่าจะได้รับการพิจารณาคดี
 อย่างเป็นธรรม¹ แนวความคิดดังกล่าวนี้โดยยอมรับกันเป็นสากล ดังจะเห็นได้จาก
 ปฏิญญาแห่งสิทธิมนุษยชนและของพลเมือง (Declaration des Droits de
 l'Homme et du Citoyen) ของฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789
 มาตรา 9 ได้วางหลักไว้ว่า "บุคคลทุกคนย่อมถือว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะถูกพิพากษาว่ามีความผิด....."²

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้น
 เรียกว่าองค์การสหประชาชาติ ประเทศสมาชิกได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วย
 สิทธิมนุษยชน โดยให้นำปฏิญญาแห่งสิทธิมนุษยชนและของพลเมืองของฝรั่งเศส
 ดังกล่าวข้างต้น เป็นแบบในการจัดทำ ซึ่งก็ได้ยืนยันแนวความคิดที่เป็นหลักสำคัญใน
 การคำเนนคคืออาญาไว้ในข้อ 11 (1) ว่า "ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา
 มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย
 ในการพิจารณาเปิดเผย ซึ่งคนได้รับหลักประกันในบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี"

ตามหลักสากลที่ยึดถือกันทั่วไปในการคำเนนคคืออาญาดังกล่าวมาแล้วนั้น แม้นานาประเทศส่วนมากจะให้ความสำคัญในสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา โดยการ
 สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตาม แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันในทางปฏิบัติอีกว่า
 จะให้สิทธิเสรีภาพแก่ผู้ถูกกล่าวหาหมากน้อยเพียงใด เพราะการคำเนนคคืออาญาเป็น
 เรื่องรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม อันเป็นการบังคับใช้กฎหมายในฐานะเป็น
 เครื่องมือควบคุมสังคม จะพิจารณาแต่สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลแต่เพียงด้านเดียวไม่ได้
 จะต้องพิจารณาประโยชน์ของสังคมควบคู่ไปด้วย

¹ Yale Kamisar, Wayne R. Lafave, Jerold H. Israel, Modern Criminal Procedure, (St. Paul, Minn, West Publishing Co., 1974), p. 43.

² กุลพล พลวัน, สิทธิมนุษยชนกับสหประชาชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสาร กรมอัยการ, 2527), หน้า 215.

้วยแนวความคิดดังกล่าวนี้ ระบบการดำเนินคดีอาญา (The Criminal Process) ของประเทศต่าง ๆ จึงมี 2 แนวความคิดด้วยกันซึ่งพอสรุปได้ว่า แนวความคิดแรกเป็นแนวความคิดในการ "ควบคุมอาชญากรรม" (Crime Control) ประเทศที่ถือแนวความคิดนี้เป็นหลัก ก็จะมีระบบการดำเนินคดีอาญาที่เน้นหนักไปในทางสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้หลักประกันแก่สังคม ฉะนั้นแนวทางในการตรากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาจึงมุ่งไปในทางที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการสืบสวนสอบสวน ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลักใหญ่ เพราะถ้าหากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจะจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็ว เกิดขาดแล้ว ความไม่น่าพาไม่เคารพต่อกฎหมายจะเพิ่มมากขึ้น ผู้ที่เคารพกฎหมายจะเป็นเหยื่อของอาชญากรรม และในที่สุดสังคมนั้นจะอยู่ไม่ได้ ตามแนวความคิดนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีอำนาจกว้างขวางในการใช้ดุลยพินิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ ส่วนอีกแนวความคิดหนึ่งซึ่งมีลักษณะอาจจะแย้งกับแนวความคิดแรก คือแนวความคิดคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือแนวความคิด "กระบวนการนิติธรรม" (Due Process) ระบบการดำเนินคดีอาญาตามแนวความคิดหลังนี้ซึ่งจะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิเสรีภาพของบุคคลกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา การตรากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาจึงมักจะไปในรูปการจำกัดอำนาจต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจไม่ว่าจะเป็นไปในเรื่องสืบสวนสอบสวน จับกุมควบคุม ตลอดจนพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหาให้อยู่ในขอบเขตโดยชอบธรรม ในระบบการดำเนินคดีอาญาตามแนวความคิดนี้จะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐหลายฝ่ายตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่เป็นการตรงจุดกัน และจะมีการพิจารณาให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาอย่างถี่ถ้วน ¹

¹ ประธาน วัฒนวานิช, "แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรม และกระบวนการยุติธรรม," วารสารนิติศาสตร์, ฉบับที่ 2, ปีที่ 9, (2520), หน้า 152-154.

ตามแนวความคิดในการดำเนินคดีอาญาที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่าแต่ละแนวความคิดนั้น ให้ความสำคัญในสองสิ่งต่างกัน สิ่งหนึ่งก็คือสิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคล และอีกสิ่งหนึ่งก็คือประโยชน์ส่วนรวมของสังคมที่คำนึงถึงความสงบเรียบร้อยของชุมชน อย่างไรก็ตาม เป็นที่เชื่อกันว่าไม่มีระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศใดในปัจจุบันที่จะยึดอยู่บนแนวความคิดใดความคิดหนึ่งอย่างสมบูรณ์แท้จริง คงมีแต่ลักษณะผสมผสานกันระหว่างสองแนวความคิดนี้ เพียงแต่จะมีลักษณะโน้มเอียงไปในทางใดมากน้อยเพียงใดเท่านั้น สำหรับการพิจารณาปัญหาเรื่อง การควบคุมและฝากขังผู้ต้องหาในคดีอาญาโดยยึดถือระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งสองแนวความคิดข้างต้นว่าเป็นอย่างไรนั้น ผู้เขียนจะได้อธิบายและวิเคราะห์ไว้ในตอนที่ 3 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากพื้นฐานอันเนื่องมาจากแนวความคิดหลักในการดำเนินคดีอาญาสองแนวความคิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังเป็นที่ยอมรับกันว่าการดำเนินคดีอาญาเป็นเรื่องระหว่างรัฐกับผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งโดยหลักการแล้วมีความไม่เท่าเทียมกัน เพราะรัฐมีช่องทางที่จะกระทำการอันเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิ เสรีภาพของบุคคลได้ อำนาจอรัฐแสดงออกทางเจ้าพนักงานและผู้ที่พิพากษาหรือศาลสำหรับเจ้าพนักงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าพนักงานตำรวจมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีอาญาในชั้นเริ่มแรก คือในชั้นสืบสวนสอบสวนอย่างมาก ซึ่งการดำเนินคดีอาญาในชั้นนี้ย่อมไปกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาโดยตรง เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจรัฐได้ตามใจชอบ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการดำเนินคดีอาญา จึงต้องมีบทบัญญัติวางกรอบการใช้อำนาจรัฐของเจ้าพนักงานไว้

ในการดำเนินคดีอาญาในบางกรณีรัฐมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับบางประการแก่ผู้ถูกกล่าวหา แม้ว่าจะอยู่ในชั้นของการสอบสวน ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการดำเนินคดีอาญาก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาของรัฐสามารถดำเนินไปได้โดยไม่ติดขัด และจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน มาตรการบังคับที่รัฐใช้บังคับแก่ผู้ถูกกล่าวหาในชั้นเริ่มต้นของการดำเนินคดีอาญาได้แก่ การจับ การควบคุม และการขัง มาตรการทั้งหลายเหล่านี้เรียกกันว่า "การเอาตัวบุคคลเข้าไว้"

ในอำนาจรัฐ¹

การโฆษณาการบังคับของรัฐต้องใช้เท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งเรื่อง โดยปกติพนักงานสอบสวนจะต้องเริ่มด้วยการโฆษณาการบังคับที่เบาก่อน เว้นแต่การโฆษณาการบังคับที่เบาจะไม่ไต่ผล จึงจะโฆษณาการที่รุนแรงขึ้น

เมื่อการดำเนินคดีอาญา รัฐมีความจำเป็นที่จะต้องมีกาโฆษณาการบังคับข่มขู่เป็นการหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่ว่า การดำเนินคดีอาญาและการโฆษณาการบังคับของรัฐในชั้นเจ้าพนักงานจะยังความเคียดแค้นหรือความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา เพราะมีผลกระทบต่อดีทิสและเสรีภาพของประชาชนผู้ตกเป็นผู้ต้องหาความเคียดแค้นหรือความไม่เป็นธรรมดังกล่าวนี้มีอยู่ด้วยกันหลายขั้นตอน² กล่าวโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ขั้นตอนในเรื่องการควบคุมและการขัง ก็ถือเป็นกาโฆษณาการบังคับของรัฐแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่ยังความเคียดแค้น และอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น

ในทางปฏิบัติ แม้ในปัจจุบันนี้จะมีข้อมบังคับกระหรววมหากโทษว่าคว่ำระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 กำหนดไว้ว่าก่อนที่จะทำการจับกุมหรือออกหมายจับบุคคลใด เจ้าพนักงานจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอที่จะเชื่อได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดอาญาก็ตามแต่ อาจจะเป็นเพราะความไม่เข้าใจในหลักกฎหมายอย่างถูกต้อง หรืออาจเป็นเพราะความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจบางรายถือเป็นแนวปฏิบัติว่าเมื่อส่งสัยบุคคลใดว่าจะกระทำความผิดอาญาก็จะจับกุมตัวไว้ก่อน แล้วเมื่อภายหลังสอบสวนไม่ไต่ความจริงก็ปล่อยตัวไป การที่บุคคลจะเข้ามาอยู่ในอำนาจรัฐโดยการถูกจับในฐานะเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาจึงเกิดขึ้นได้ง่าย ทั้งกรณีการจับโดยมีหมายหรือไม่มีหมายจับ การควบคุม และการขัง เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการจับ ในเมื่อการจับในทางปฏิบัติกระทำกันง่ายจนเกินไป การควบคุมผู้ต้องหาจึงเกิดขึ้นง่ายตาม

¹ คณิต วนคร, "ความเป็นประชาธิปไตยในกระบวนการยุติธรรม," หนังสือ วิเคราะห์ในวาทะ, สมาคมนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2531, หน้า 70.

² มีผู้ให้ความเห็นไว้ว่า ขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน (เจ้าหน้าที่ตำรวจ) ที่อาจจะยังความเคียดแค้นหรือความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา คือ ขั้นตอนในการจับ ขั้นตอนการควบคุม การขัง การปล่อยชั่วคราว การแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา รวมถึงขั้นตอนในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหา กู หุยก ,แสงอุทัย, "ใครควรมีอำนาจสอบสวน," วารสารนิติศาสตร์, เล่ม 1, ตอน 1, 2512, หน้า 22-26.

มาด้วย ประกอบกันมีความเข้าใจในทางปฏิบัติว่า การจับ กับ การควบคุม มีความมุ่ง
 หมายแยกออกจากกัน เป็นคนละชั้นตอนคนละเรื่องกัน ก็ยิ่งทำให้การไขมาตราการใน
 การ เอาตัวบุคคล เขามาอยู่ในอำนาจรัฐ โดยการควบคุมตัวผู้ต้องหาหนีไปจากหลักการที่
 ควรจะเป็นด้วย เพราะตามหลักการที่ถูกตอ้งนั้น ความมุ่งหมายที่จะจับกุมผู้ต้องสงสัย
 ว่ากระทำความผิดก็เพื่อจะได้ตัวผู้ต้องสงสัยมาสอบสวน เช่น มาสอบปากคำในฐานผู้
 ต้องหา ให้อุบายตัว นำตัวไปให้แพทย์ตรวจร่างกาย เพื่อว่าอาจปรากฏหลักฐานในการ
 ทำผิด ตลอดจนคนหาพยานหลักฐานที่มีอยู่ที่ตัวผู้ต้องหาเอง และในกรณีผู้ต้องหาจับ
 สารภาพทั้งหมดหรือบางส่วน ก็อาจนำไปทำแผนประหารกรรมสำหรับ เป็นหลักฐานในคดี
 เมื่อใดทำการสอบสวนเกี่ยวกับผู้ต้องหาเสร็จสิ้นแล้ว ทอ้งถือว่าความจำเป็นที่จะเอาตัว
 ผู้ต้องหาไว้ในอำนาจรัฐหมดไปแล้ว ความจำเป็นที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาจะหมดไป
 ด้วย ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะได้รับการประกันตัวไป เพื่อเตรียมหาพยานหลักฐานมาสู้คดี
 ในชั้นพิจารณาของศาลต่อไป ความมุ่งหมายของการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ก็มีเฉพาะ
 กรณีที่มีความจำเป็นเท่านั้น เช่น ถ้าไม่ควบคุมตัวไว้แล้ว ผู้ต้องหานั้นจะไปหาพยานหลัก
 ฐานเลื่อนราง เช่น ไปทำลายหรือซ่อนเร้นพยานหลักฐาน หรือไปใช้อิทธิพลข่มขู่พยาน
 เพื่อมิให้การ เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา หรือเป็นกรณีที่เกรงว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี ถ้าไม่
 ปรากฏข้อเท็จจริงเช่นนั้น ย่อมไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเอาตัวผู้ต้องหาไว้ในอำนาจรัฐ
 อีกต่อไป

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวน
 ส่วนอาจควบคุมผู้ต้องหาได้ถึง 7 วัน จริงอยู่ตามกฎหมายในเบื้องต้นจะควบคุมผู้ถูกจับ
 ไว้เกินกว่า 48 ชั่วโมงไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือมีเหตุ
 จำเป็นอย่างอื่น จะยึดเวลาเกินกว่า 48 ชั่วโมงก็ได้เท่าเหตุจำเป็น แต่ต้องไม่เกิน
 7 วัน แต่ในทางปฏิบัติการแบ่งแยกช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีความหมายแต่อย่างใด ¹

¹ คณิง ภาไชย และ ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณา
 ความอาญา เล่ม 1, (กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์, 2530), หน้า 212.

และที่กฎหมายระบุให้ขยายเวลาควบคุมได้เท่าเหตุจำเป็น ก็ดูไม่มีความหมายเช่นเดียวกัน
 ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมหรือ เข้มขมตัวจึงถูกควบคุมจนหมดระยะเวลาที่ฟังควบคุมได้ โดยอัตโนมัติ
 ความเค็ดรอนของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาจึงกลายเป็นเรื่องปกติ อันเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่
 ของเจ้าพนักงานที่พยายามใช้กฎหมายตามที่กฎหมายให้อำนาจแก่ตน โดยปราศจากการ
 ตรวจสอบการใช้อำนาจจากองค์กรอื่น ในขั้นตอนการซังก์เช่นเดียวกัน แม้เมื่อประมวลกฎ-
 หมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59 วรรค 2 จะกำหนดให้ศาลซึ่งเป็นผู้ออกหมายซังก์
 จะต้องส่งใบปรากฏเหตุผลสมควรที่จะออกหมายนั้นเสียก่อน แต่ก็มีในบางครั้งการขอฝาก
 ซังก์ในครั้งแรกที่ศาลมักจะอนุญาตให้ฝากซังก์ได้ตามคำขอของพนักงานสอบสวน โดยพนักงาน
 สอบสวนจะอ้างในคำร้องขอฝากซังก์ว่า ยังสอบพยานไม่เสร็จ เกรงว่าถ้าปล่อยตัวผู้ต้องหา
 ไปแล้ว ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานอันอาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการสอบสวนต่อไป

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การใช้มาตรการ เอาตัวบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่า
 กระทำผิดเข้ามาไว้ในอำนาจรัฐ โดยใช้มาตรการในการควบคุมและการซังก์ ในทางปฏิบัติ
 เจ้าพนักงานของรัฐจึงกระทำเพียงเพื่อประโยชน์แห่งความสะดวกในการดำเนินการของเจ้า
 พนักงานเท่านั้น โดยเจ้าพนักงานของรัฐมิได้พิจารณาเลยว่า หากไม่เอาตัวบุคคลผู้นั้นไว้
 ในอำนาจรัฐแล้ว การดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน (การสอบสวน) จะกระทำไต่หรือไม่
 หรือมิได้พิจารณาถึง "ความจำเป็น" ในการเอาตัวบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเข้ามาไว้ใน
 ในอำนาจรัฐเลย และหากย้อนกลับไปพิจารณาถึงหลักสำคัญในการดำเนินคดีอาญาที่ในสันนิษ
 ฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ได้ว่า เขากระทำความผิดจริงตาม
 ขอกกล่าวหา เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับความจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือซังก์ผู้ถูกกล่าวหาไว้
 เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้กระทำความผิดจะต้องถูกนำตัวมาพิจารณาและลงโทษ และเป็นการป้อง
 กัมิให้ผู้นั้นออกไปกระทำความผิดซ้ำอีก ทำให้เห็นว่ามี ความขัดแย้งกันอยู่ในตัว¹ เพราะถ้าหาก

¹ เพื่อเป็นการลดระดับความขัดแย้งกันเช่นนี้ จึงมีหลักการที่ยอมรับกันมานานา
 อารยประทุประเทศประการหนึ่งคือ ถัดศาลศาลเท่านั้นที่จะอนุญาตให้มีการจำกักเสริภาพของบุคคล
 และที่จะสั่งให้คุมขังบุคคลไว้ในอำนาจรัฐได้ เหตุที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประ-
 ทุประเทศเหล่านี้ จึงกำหนดให้ศาลเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจออกหมายจับและสั่งให้คุมขังบุคคลผู้ถูก
 กล่าวหาไว้ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล กู คณิต วน นร, "อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา," อัยการนิเทศ, งามแล้ว, หนา 402.

ความคุมหรือขังเขาไว้ภายหลังหากพิสูจน์ได้ว่าเขาทำผิดจริง ย่อมแก้ไขได้โดยการกีดกัน
 ความคุมนั้นออกจากโทษได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 22 ในทาง
 ตรงกันข้าม ถ้าหากปรากฏว่าในการพิสูจน์นั้นผลเขาเป็นผู้บริสุทธิ์ตามข้อสันนิษฐาน อิศรภาพ
 ตลอดจนประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การประกอบอาชีพ สภาพครอบครัว เป็นต้นที่เขาต้องสูญเสีย
 ไประหว่างการพิสูจน์หรือพิจารณานั้น จะไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยาแต่ประการใดเลย

จากปัญหาข้อขัดแย้ง และในทางปฏิบัติดังที่กล่าวข้างต้น เกิดขึ้นเพราะขาดการ
 ความคุมความถูกต้องของกระบวนการดำเนินคดีอาญาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นเพื่อเป็นการ
 ป้องกันมิให้เกิดการกล่าวกันว่ามีการใช้อำนาจโดยไม่ชอบธรรมของพนักงานสอบสวน โดย
 เฉพาะอย่างยิ่งกล่าวที่ว่าพนักงานสอบสวนใช้อำนาจที่ไม่เป็นกรรมแก่งของหา หากคำ
 กล่าวในทำนองนี้เกิดขึ้นอยู่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องแล้ว ย่อมไม่เป็นผลดีต่อระบบการ
 ดำเนินคดีอาญา และยิ่งจะทำให้ประชาชนโดยทั่วไปที่อาจจะไม่รู้อะไรที่แท้จริงที่ข้อเสียม
 ศรัทธาต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ยอมรับข้อบกพร่องดังกล่าวนี้¹
 แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดที่จะศึกษาวิจัยความบกพร่องเกี่ยวกับเรื่องความคุมและการขัง ตลอดจน
 ระเบียบปฏิบัติ ข้อมบังคับ คำสั่ง อันเป็นกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในบังคับ
 อยู่ว่ามีความเหมาะสมหรือสอดคล้องกับหลักการดำเนินคดีอาญาดังที่กล่าวมาหรือไม่เพียงใด
 จะต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างไร เพื่อก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

ดังนั้น การศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่องความคุมและฝากขังผู้ต้องหาในคดีอาญานี้
 จะทำให้ทราบสาเหตุของปัญหาข้างต้น และนำไปสู่แนวทางแก้ไข ตลอดจนเป็นแนวทางใน
 การศึกษาวิจัยส่วนอื่น ๆ ของระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยให้เจริญ

¹ กองบัญชาการตำรวจนครบาล, ทิศทางการปรับปรุงพัฒนาเพื่อความผาสุกและ
 ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร, (กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร
 การพิมพ์, 2528), หน้า 7-8.

ก้าวหน้ามีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจและเชื่อมั่นได้ว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเราสามารถที่จะประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้เขาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกัน อันจะส่งผลให้เกิดความสงบสุขขึ้นในประเทศในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาว่ากฎหมายตลอดจนระเบียบวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในเรื่องการควบคุมและปากชั่งผู้ต้องหาในคดีอาญา ตลอดจนการไร้คุณประโยชน์ของพนักงานสอบสวนที่ยังคับตามกฎหมายในเรื่องนี้ เป็นไปโดยสอดคล้องกับหลักการค่าเงินคดีอาญาในฐานะเป็นวิธีการประสานประโยชน์ของรัฐและเอกชนหรือไม่

1.2.2 เพื่อศึกษาว่าปัญหาที่เกิดขึ้นและถูกวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบอันเนื่องมาจากการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนนั้น มีสาเหตุมาจากความไม่ชัดเจนหรือมาจากความไม่เข้าใจใต้องค์ในหลักกฎหมายและระเบียบปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวในข้อ 1.2.1 หรือไม่

1.2.3 เพื่อหาแนวทางในการควบคุมความถูกต้องของกระบวนการค่าเงินคดีอาญาในชั้นของพนักงานสอบสวน ขึ้นทอนว่าด้วยเรื่องการโฆษณาการบังคับของรัฐที่จะควบคุมและปากชั่งผู้ต้องหาเพื่อให้ค่าเงินคดีอาญาในชั้นทอนนี้เกิดประสิทธิภาพ และยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่สังคมส่วนรวม และให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเอกชนที่อาจจะถูกอำนาจรัฐโฆษณาการบังคับดังกล่าวนี้

1.2.4 เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2.5 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ และตลอดจนส่วนอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยให้กว้างขวางออกไป ทั้งนี้ เพื่อที่จะนำผลการศึกษาวิจัยไปพัฒนาระบบการดำเนินงานคดีอาญาให้ทั้งระบบ

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ จะจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะเรื่องการควบคุมและฝากขังผู้ต้องหาในคดีอาญาในขั้นตอนของการสอบสวนตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกำหนดเวลาควบคุมและฝากขังทั่ว ๆ ไป รวมตลอดถึงอำนาจควบคุมของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 เป็นหลักเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นหลักกฎหมายที่สำคัญ และไข่ม้งคัมข้อยเสมอ และเกิดเป็นปัญหาขึ้นมาบ่อยครั้ง จะไม่กล่าวถึงการควบคุมในกรณีที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้เป็นพิเศษ เช่น การควบคุมตามพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 เป็นต้น โดยในการศึกษาวิจัยเรื่องการควบคุมและฝากขังผู้ต้องหาในคดีอาญานี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาวิจัยกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของประเทศไทยเป็นหลัก โดยจะศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งนับเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

1.4 วิธีการศึกษาและวิจัย

วิธีการดำเนินการศึกษาโดยทั่วไป เป็นการวิจัยเอกสารโดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากตำรากฎหมาย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนแนวคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้องในเรื่องการควบคุมและฝากขังผู้ต้องหาในคดีอาญาทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศดังกล่าวแล้ว นำมาเปรียบเทียบวิเคราะห์หาข้อสรุป

1.5 สมมติฐานในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ตั้งข้อสมมติฐานไว้ 2 ประเด็น คือ

1.5.1 บทกฎหมายที่บังคับอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับเรื่องการใช้มาตรการบังคับโดยการควบคุมและฝากขังผู้ต้องหา ให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างขวาง และไม่สอดคล้องกับหลักการที่ถูกต้อง เพราะในหลักการที่ถูกต้องนั้น ศาลเท่านั้นที่จะเป็นผู้ใช้มาตรการบังคับ พนักงานสอบสวนจะใช้มาตรการบังคับดังกล่าวนี้ ได้ก็เฉพาะภายใต้เงื่อนไขหรือเหตุการณ์พิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีฉุกเฉินที่หากเกินช้าไปจะเกิดความเสียหายขึ้นเท่านั้น

1.5.2 ไม่ได้กำหนดการควบคุมและตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจในเรื่องนี้ไว้ อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการควบคุมและฝากขังผู้ต้องหาในคดีอาชญาณี คาดว่า จะได้รับประโยชน์ดังนี้

1.6.1 ได้ทราบถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่ถูกต้อง และทำให้เกิดความเข้าใจอย่างแน่ชัดในหลักกฎหมายในเรื่องดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้ปฏิบัติได้นำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับความมุ่งหมายอันจะส่งผลให้การดำเนินคดีอาชญาณีในชั้นของพนักงานสอบสวนเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพ และสามารถอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้น สอดคล้องเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาณี ที่มุ่งจะให้เกิดความยุติธรรมขึ้น แก่ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะประชาชนโดยรวมและแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่ผู้ถูกกล่าวหาโดยส่วนตัวที่จะไม่ก่อความเดือดร้อนแก่เขาเกินความจำเป็น

1.6.2 เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงตัวบทกฎหมาย ตลอดจนระเบียบปฏิบัติในเรื่องนี้ต่อไป เพื่อให้เกิดความถูกต้อง สอดคล้องกัน อันจะ

เป็นเครื่องมือและหลักประกันที่จะใช้อำนวยความยุติธรรมให้แก่บุคคลทุกคนในสังคม
ในเมื่อบุคคลเหล่านั้นจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับกรดำเนินการดำเนินคดีอาญา

1.6.3 เป็นแนวทางในการวิจัยส่วนนี้หรือส่วนอื่น ๆ ของระบบกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญาของประเทศต่อไป และยังคงความก้าวหน้าแกวงการศึกษาในสาขาวิชา
นิติศาสตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย